

Förenta Nationerna och folkmordet i Gaza: En rättslig väg för att återställa institutionell trovärdighet

I slutet av 2025 har det pågående folkmordet i Gaza blivit en av 2000-talets mest avgörande och förödande kriser. Den fortsatta och systematiska karaktären hos Israels militära kampanj – präglad av förstörelse av civil infrastruktur, berövande av mat, vatten och sjukvård, samt massmord på civila – har lett till en djupgående uppgörelse inom den internationella rättsordningen.

1. Stater och organisationer som erkänner folkmordet i Gaza

En växande mängd internationella åsikter, inklusive regeringar, mellanstatliga organ, FN-mekanismer och civilsamhällesorganisationer, identifierar nu Israels handlingar i Gaza som **folkmord** enligt *Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord* (1948). Denna inramning är inte enbart retorisk fördömelse, utan en rättslig karakterisering grundad på konventionsförpliktelser, rättsliga förfaranden och slutsatser från auktoritativa utredningar.

Följande lista identifierar de stater, mellanstatliga organ och institutioner som formellt har betecknat Israels handlingar i Gaza som **folkmord** eller hänvisat till *Folkmordskonventionen* i detta sammanhang:

- **Sydafrika** — Inlämnade klagan vid ICJ *Tillämpning av folkmordskonventionen (Sydafrika mot Israel)* med anklagelse om folkmord (29 december 2023); ICJ ansåg folkmordsanklagelserna "trovärdiga" i fasen för provisoriska åtgärder (26 januari 2024).
- **Turkiet** — Formellt ingripande vid ICJ till stöd för Sydafrikas folkmordsklagan (7 augusti 2024).
- **Brasilien** — President Lula har upprepade gånger betecknat Israels handlingar i Gaza som "folkmord" (18 och 26 februari 2024; 8 juni 2025).
- **Colombia** — President Gustavo Petro har offentligt betecknat den israeliska kampanjen som "folkmord" (1 maj 2024; 30 augusti 2025; tal till generalförsamlingen 23 september 2025).
- **Saudiarabien** — Kronprins Mohammed bin Salman betecknade den israeliska kampanjen som "folkmord" (11 november 2024).
- **Pakistan** — Pressträffar och uttalanden från utrikesministeriet hänvisar upprepade gånger till "folkmord i Gaza".
- **Malaysia** — Uttalanden från utrikesministeriet beskriver explicit Israels handlingar som "folkmord" (flera uttalanden 2025).

- **Indonesien** — Uttalanden från utrikesministeriet använder termen "folkmord" för att fördöma israeliska operationer i Gaza (augusti 2024).
- **Honduras** — Regeringen fördömde vad den kallade "folkmord" och återkallade sin ambassadör (oktober 2023).
- **Bolivia** — Inlämnade interventionsförklaring till stöd för folkmordsklagan vid ICJ; officiella dokument inramar frågan i folkmordskonventionens termer (oktober 2024).
- **Organisationen för islamiskt samarbete (OIC)** — Betecknade attackerna mot Gaza som "massfolkmord" (december 2023) och välkomnade senare FN-utredningars folkmordsslutsatser (september 2025).
- **Gulfstaternas samarbetsråd (GCC)** — Toppmötets kommuniké fördömde israeliska brott i Gaza som "del av ett program för folkmord och etnisk rensning" (1 december 2024).
- **FN:s internationella oberoende utredningskommission (COI)** — Konkluderade att Israel begått folkmord i Gaza (rapport publicerad 16 september 2025).
- **FN:s särskilda kommitté om israeliska metoder** — Fastställde att Israels krigföringsmetoder i Gaza "överensstämmer med folkmordets kännetecken" (14 november 2024).
- **Internationella föreningen för folkmordsforskare (IAGS)** — Medlemsresolution (31 augusti 2025) som slår fast att Israels handlingar i Gaza uppfyller den rättsliga definitionen av folkmord; brett rapporterad.
- **Amnesty International** — Flera uttalanden 2025 konstaterar att Israel begår folkmord i Gaza, inklusive användning av svält som förstörelsemetod.
- **Human Rights Watch (HRW)** — 179-sidors rapport (19 december 2024) som finner "folkmordshandlingar" och förstörelse (brott mot mänskligheten) kopplade till avsiktlig berövandepolitik.
- **ECCHR (Europeiskt centrum för konstitutionella och mänskliga rättigheter)** — Formell rättslig ståndpunkt (10 december 2024) som slår fast att Israel begår folkmord i Gaza.
- **B'Tselem (israelisk människorätts-NGO)** — Rapport 2025 *Vårt folkmord* konkluderar att Israel begår folkmord i Gaza.
- **Physicians for Human Rights - Israel (PHRI)** — Konkluderar i 2025-rapport att Israel begår folkmord (som sammanfattat av Amnesty).
- **FIDH (Internationella federationen för mänskliga rättigheter)** — Beskriver upprepade gånger Israels handlingar som folkmord och uppmanar stater att agera i enlighet med konventionen.
- **DAWN (Democracy for the Arab World Now)** — Organisationens uttalanden hänvisar upprepade gånger till det pågående folkmordet i Gaza.
- **Al-Haq** — Underhåller register och påverkansarbete som explicit inramar Israels be-teende som folkmord; citerar ICJ-beslut.
- **Euro-Med Human Rights Monitor** — Talrika publikationer som explicit betecknar den israeliska kampanjen som folkmord (citerat i HRW-dokumentation).
- **Medico International** — Påverkansarbete och analyser som tar upp folkmordsinramningen i Gaza (artiklar och intervjuer 2025).

Den oöverträffade omfattningen av denna konsensus – som omfattar aktörer från globala söder och norr och korsar statliga, institutionella och akademiska gränser – signalerar en

omvandling i den internationella förståelsen av ansvar och förebyggande. För första gången i efterkrigstiden har *Folkmordskonventionen* åberopats av flera suveräna stater mot ett aktivt och pågående folkmord, med betydande processuella framsteg vid Internationella domstolen i Haag.

2. Förenta Nationernas skyldighet att förebygga folkmord

De kumulativa slutsatserna från stater, mellanstatliga organ och FN-mekanismer att den pågående israeliska kampanjen i Gaza utgör folkmord skapar inte bara en moralisk oro, utan ett **trovärdigt och omedelbart rättsligt risk** som aktiverar Förenta Nationernas kollektiva ansvar att förebygga folkmord. I enlighet med **artiklarna 1, 2(2) och 24** i *Förenta Nationernas stadga* har säkerhetsrådet en **rättslig skyldighet** att agera snabbt och effektivt för att upprätthålla internationell fred och säkerhet och säkerställa respekt för internationella rättens grundläggande principer.

Folkmordskonventionen ålägger en *erga omnes*-skyldighet att förebygga och straffa folkmord, vilket återspeglar en tvingande norm (*jus cogens*).

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (1948)

- **Artikel I:** »De fördragsslutande parterna bekräftar att folkmord... är ett brott enligt internationell rätt som de åtar sig att förebygga och straffa.«

I fallet *Bosnien-Hercegovina mot Serbien och Montenegro* (2007) fastslog **Internationella domstolen i Haag** att skyldigheten att förebygga folkmord »uppstår i det ögonblick då staten får kännedom om, eller normalt borde ha fått kännedom om, ett allvarligt risk för folkmord«.

ICJ, Bosnien mot Serbien (dom, 26 februari 2007)

- »Skyldigheten för en stat att förebygga och den därmed sammanhängande skyldigheten att agera uppstår i det ögonblick då staten får kännedom om, eller normalt borde ha fått kännedom om, existensen av ett allvarligt risk för att folkmord ska begås.«

Därför, när trovärdiga bevis för folkmord finns – som fastställts genom ICJ:s provisoriska åtgärder, FN-utredningsmekanismer och slutsatser från flera stater och människorättsorganisationer – är rådet och särskilt dess **permanenta medlemmar** rättsligt skyldiga att agera för att förebygga det. Med tanke på **säkerhetsrådets primära ansvar för upprätthållande av internationell fred och säkerhet** enligt artikel 24(1) i stadgan och dess unika förmåga att agera kollektivt å alla medlemsstaters vägnar, gäller denna skyldighet med **särskild kraft** för rådet. När auktoritativa organ – inklusive domstolen själv – fastställer ett **trovärdigt risk för folkmord**, är rådet rättsligt skyldigt att agera för att förebygga det.

3. Missbruk av veto och USA:s roll

Trots det överväldigande faktiska underlaget och de tvingande rättsliga skyldigheterna enligt *Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord* (1948) och *Förenta Nationernas stadga* har USA upprepade gånger blockerat säkerhetsrådets åtgärder avsedda att avsluta vad Internationella domstolen betecknat som **trovärdigt folkmord** i Gaza. Sedan oktober 2023 har Washington utövat vetot minst **sju gånger** för att blockera resolutionsutkast som ålade vapenvila, underlättade humanitärt tillträde eller krävde efterlevnad av internationell humanitär rätt. Varje resolution återspeglade brådskande uppmaningar från **generalsekreteraren, Kontoret för samordning av humanitära frågor (OCHA)** och **FN:s hjälp- och arbetsorgan (UNRWA)**, samt slutsatser från oberoende utredningsmekanismer, men blockerades ändå av en ensidig invändning från ett permanent medlem.

Det första vetot, utövat i **oktober 2023**, blockerade en resolution som krävde omedelbar humanitär vapenvila efter Israels initiala bombningar av Gaza och början på massiva civila offer. De efterföljande vetona – i **december 2023, februari 2024, april 2024, juli 2024, december 2024** och **mars 2025** – följde ett konsekvent och avsiktligt mönster. Varje gång rådet försökte agera i enlighet med sitt stadgade ansvar att upprätthålla internationell fred och säkerhet utövade USA vetot för att **skydda Israel från ansvar** och **förhindra kollektiva åtgärder** avsedda att skydda civila liv.

4. Tolkning av stadgan – Ramverk från Wienkonventionen om traktaträtt

Stadgan utgör ett **sammanhängande och integrerat rättsligt ramverk** där alla bestämmelser har lika normativ status och måste läsas i harmoni. Det finns ingen **intern hierarki** mellan dess artiklar; snarare måste varje förstås kontextuellt, systemiskt och teleologiskt – det vill säga i ljuset av stadgans syften och ändamål, som artikulerats i artiklarna 1 och 2. Denna systemiska tolkning, upprepade gånger bekräftad av ICJ och FN:s rättsliga organ, säkerställer att stadgan fungerar som ett unikt och odelbart instrument för internationell styrning, inte som en samling isolerade makter eller privilegier.

Det tolkningsramverk som artikuleras i Wienkonventionen om traktaträtt (1969) gäller **lika och fullständigt** för *Förenta Nationernas stadga*. Även om stadgan föregår konventionen, var de tolkningsprinciper som kodifieras däri redan etablerade vid stadgans utformning som **folkrättslig sedvanerätt** och har sedan dess bekräftats i ICJ:s rättspraxis. Därför måste stadgan tolkas **i god tro, i ljuset av sitt syfte och ändamål, och som en sammanhängande och integrerad helhet**.

Wienkonventionen om traktaträtt (1969)

- **Artikel 26 (Pacta sunt servanda):** »Varje traktat i kraft binder parterna och måste fullgöras av dem i god tro.«
- **Artikel 31(1):** »En traktat ska tolkas i god tro i enlighet med den vanliga betydelsen av traktatens termer i deras sammanhang och i ljuset av dess syfte och ändamål.«
- **Artikel 31(3)(c):** »Det ska tas hänsyn till... varje relevant regel av internationell rätt som är tillämplig i relationerna mellan parterna.«

Därför kan de **befogenheter som tilldelas säkerhetsrådet**, inklusive vetot, inte tolkas eller tillämpas på ett sätt som strider mot stadgans *syfte och ändamål*.

5. Rättsliga begränsningar för vetot

Även om **artikel 27(3)** i *Förenta Nationernas stadga* ger permanenta medlemmar i säkerhetsrådet vetot, är denna makt **inte absolut**. Den måste utövas i strikt överensstämmelse med stadgans **syften och principer** (artiklarna 1 och 24) och med **god tro** (artikel 2(2)). Som organ med *primärt ansvar för upprätthållande av internationell fred och säkerhet* är säkerhetsrådet rättsligt skyldigt att utöva sina funktioner i enlighet med dessa förpliktelser.

Enligt **artikel 24(1)** utövar säkerhetsrådet sin auktoritet *å alla Förenta Nationernas medlemmars vägnar*. Detta representativa mandat ålägger en **förtroendemässig skyldighet** på alla dess medlemmar – och särskilt på **permanent medlemmar** med veto – att agera i god tro och i enlighet med stadgans grundläggande syften. Läst tillsammans med **artiklarna 1, 2(2) och 24(2)**, stöder artikel 24(1) principen att vetot inte rättsligt kan användas för att frustrera rådets kollektiva ansvar att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

Stadgan fastställer också explicita procedurmässiga begränsningar för vetot genom **artikel 27(3)**, som föreskriver att *en part i en tvist avstår från att rösta* i beslut enligt kapitel VI. Denna bestämmelse förkroppsligar den grundläggande principen om opartiskhet i rådets beslutsfattande. När en permanent medlem tillhandahåller **betydande militärt, finansiellt eller logistiskt stöd** till en part i en väpnad konflikt, kan den medlemmen rimligen anses vara **part i tvisten** och därmed underkastad den rättsliga skyldigheten till **avhållsamhet**.

Förenta Nationernas stadga

- **Artikel 1(1)** »Upprätthålla internationell fred och säkerhet och i detta syfte: vidta effektiva kollektiva åtgärder för att förebygga och avlägsna hot mot freden och för att undertrycka aggressionshandlingar eller andra fredsbrott, och... åstadkomma fredlig lösning av tvister eller situationer av internationell karaktär som kan leda till fredsbrott.«
- **Artikel 2(2)** »Alla medlemmar... fullgör i god tro de förpliktelser de åtagit sig i enlighet med denna stadga.«
- **Artikel 24(1)** »För att säkerställa snabb och effektiv åtgärd av Förenta Nationerna, överlåter dess medlemmar till säkerhetsrådet det primära ansvaret för upprätthållande av internationell fred och säkerhet och samtycker till att rådet agerar å deras vägnar.«
- **Artikel 24(2)** »Vid utövandet av dessa funktioner agerar säkerhetsrådet i enlighet med Förenta Nationernas syften och principer. De specifika befogenheter som tilldelas rådet för utövandet av dessa funktioner anges i kapitel VI, VII, VIII och XII.«
- **Artikel 27(3)** »Vid beslut enligt kapitel VI och enligt punkt 3 i artikel 52 avstår en part i en tvist från att rösta.«

Tillsammans fastställer **artiklarna 1, 2(2), 24(1)–(2) och 27(3)** i stadgan, tolkade i enlighet med **artiklarna 31–33 i Wienkonventionen om traktaträtt**, att vetot inte är ett obegrän-

sat privilegium, utan en **villkorad makt** som hålls i förtroende för det internationella samfundet. Användning av denna makt i ond tro, för ändamål i strid med stadgan, eller på ett sätt som hindrar rådet från att utöva sina primära funktioner utgör **missbruk av rätt** och **ultra vires-handling**. Ett sådant veto **saknar rättslig verkan** inom stadgans ram och är oförenligt med de tvingande normerna (*jus cogens*) som styr den internationella ordningen, särskilt de som rör **förebyggande av folkmord och skydd av civila**.

6. Internationella domstolen i Haags roll

Säkerhetsrådets ansvar för upprätthållande av internationell fred och säkerhet, som artikulerats i **artiklarna 1 och 24** i stadgan, inkluderar inneboende skyldigheten att **bevara internationell rätt** och **förebygga illdåd** som hotar stabiliteten i internationella relationer. Rådets mandat är inte ett politiskt privilegium, utan en **rättslig förtroenderelation** utövad å alla medlemmars vägnar och begränsad av stadgans syften och principer. När en permanent medlem använder vetot för att blockera förebyggande eller responsiva åtgärder mot grova brott mot internationell rätt – inklusive folkmord, brott mot mänskligheten eller grova överträdelser av Genèvekonventionerna – utgör denna handling **missbruk av vetomakten** och **ultra vires-handling** enligt stadgan.

Under sådana omständigheter blir ICJ:s tolkningsroll avgörande. Enligt **artikel 36** i sitt statut kan domstolen utöva **tvistemålsjurisdiktion** när medlemsstater lägger fram tvister rörande tolkning eller tillämpning av stadgan eller folkmordskonventionen. Vidare kan, enligt **artikel 65 i ICJ:s statut** och **artikel 96 i stadgan**, **generalförsamlingen** eller **säkerhetsrådet** och andra behöriga FN-organ begära **rådgivande yttranden** för att klargöra de rättsliga konsekvenserna av vetot i specifika sammanhang. Även om rådgivande yttranden inte är formellt bindande, utgör de **auktoritativa tolkningar** av stadgan och har avgörande vikt i FN:s praxis.

Förenta Nationernas stadga

- **Artikel 96(1)** »Generalförsamlingen eller säkerhetsrådet kan begära rådgivande yttrande från Internationella domstolen i Haag i varje rättslig fråga.«

Även om **Internationella domstolen i Haag (ICJ)** inte har uttrycklig befogenhet att ogiltigförklara en handling eller veto från **säkerhetsrådet**, behåller den kompetensen att **tolka Förenta Nationernas stadga** och fastställa **rättsliga konsekvenser** av åtgärder vidtagna enligt den. Som *Förenta Nationernas huvudsakliga rättsliga organ* (artikel 92 i stadgan) utövar domstolen *tvistemåls- och rådgivande* funktioner som omfattar frågor om stadgans tolkning och legitimitet för FN-organens handlingar. Om en permanent medlem befinns använda vetot i **ond tro** eller **ultra vires** i förhållande till stadgans syften och principer, kan ICJ i princip bekräfta att ett sådant veto **saknar rättslig verkan** och att det relevanta resolutionsutkastet är **väsentligen antaget**.

I praktiska termer skulle en sådan fastställning göra det möjligt för säkerhetsrådets övriga medlemmar att betrakta ett veto som använts i strid med stadgan som **utan rättslig verkan**, vilket möjliggör för rådet att gå vidare med väsentlig antagande av den relevanta re-

solutionen. Vetot skulle behandlas som *null ab initio* – oförmöget att neka rådets kollektiva skyldighet att upprätthålla fred och säkerhet.

7. Återställande av FN:s trovärdighet – En väg genom rätten

Krisen som folkmordet i Gaza blottlägger visar att FN:s förklaring inte primärt är ett misslyckande i dess grundtext, utan i dess **tolkning och tillämpning**. Säkerhetsrådets oförmåga att agera – trots erkännande av trovärdigt folkmord av Internationella domstolen i Haag och dess egna utredningsmekanismer – beror inte på brist på rättslig auktoritet, utan på **missbruk av vetot** av en permanent medlem som agerar mot stadgans syften.

Uppmaningar till stadgereform, även om moraliskt tvingande, har länge hindrats av den processuella omöjligheten att ändra **artikel 108** i ett system som kräver samtycke från de mest investerade i att bevara sina privilegier. Lösningen ligger inte i det ouppnåeliga projektet att skriva om stadgan, utan i dess **tolkning i enlighet med traktaträtten och stadgans egen interna logik**.

Det första och mest omedelbara steget är att erhålla ett **rådgivande yttrande** från **Internationella domstolen i Haag (ICJ)** om **vetomaktens legitimitet och begränsningar** enligt **artikel 27(3)** i stadgan. Ett sådant yttrande skulle inte ändra stadgan, utan tolka den i enlighet med **Wienkonventionen om traktaträtt (VCLT)** och **tvingande normer i internationell rätt**, och bekräfta att vetot – som varje makt enligt stadgan – är villkorat av skyldigheter av *god tro, syfte och ändamål* och *jus cogens*.

Dubbel väg till ICJ: Generalförsamlingen och säkerhetsrådet

I enlighet med **artikel 96(1)** i *Förenta Nationernas stadga* och **artikel 65** i *Internationella domstolens i Haag statut* har både **generalförsamlingen** och **säkerhetsrådet** behörighet att begära rådgivande yttrande i *varje rättslig fråga*. Varje väg erbjuder ett annat – men kompletterande – sätt för organisationen att klargöra vetots rättsliga gränser.

Generalförsamlingens väg erbjuder en **klar och garanterad** väg, eftersom sådana resolutioner endast kräver enkel majoritet och **inte är föremål för veto**. Detta gör det till det mest tillgängliga och processuellt säkra medlet för att erhålla rättslig klargörelse om vetots omfattning och begränsningar, särskilt när säkerhetsrådet är förklamat.

Säkerhetsrådet behåller dock befogenheten att begära ett sådant yttrande. Frågan blir då om **ett permanent medlems veto** kan hindra rådet från att begära rättslig rådgivning om begränsningarna av sin egen makt. Enligt **artikel 27(2)** i stadgan fattas *beslut av säkerhetsrådet i processuella frågor med bekräftande röst av nio medlemmar* och **är inte föremål för veto**. En resolution som begär rådgivande yttrande – som inte fastställer väsentliga rättigheter eller ålägger bindande förpliktelser – faller tydligt inom denna processuella kategori.

Förenta Nationernas stadga

- **Artikel 27(2)** »Beslut av säkerhetsrådet i processuella frågor fattas med bekräftande röst av nio medlemmar.«

Namibia-precedenset (*S/RES/284 (1970)*) stödjer denna tolkning: rådets begäran om rådgivande yttrande om de rättsliga konsekvenserna av Sydafrikas närvaro i Namibia behandlades som ett processuellt beslut och antogs utan veto. På samma sätt rör en resolution som begär rådgivande yttrande om **vetomaktens begränsningar** rådets eget institutionella förfarande och inte en väsentlig handling som påverkar staters rättigheter eller förpliktelser.

Därför är **säkerhetsrådet** rättsligt kapabelt att anta en resolution som begär ICJ:s rådgivande yttrande om vetots begränsningar **som processuell omröstning**, som kräver endast nio bekräftande röster och **inte är föremål för veto**. När det väl sänts är det upp till **Internationella domstolen i Haag** att besluta om att acceptera begäran. Genom att göra det skulle ICJ implicit bekräfta att frågan är processuell och korrekt ställd inför den – och därmed lösa genom rätten snarare än politik om frågan om vetots begränsningar faller inom domstolens rättsliga behörighet.

Denna väg säkerställer att **ingen permanent medlem** ensidigt kan förhindra Förenta Nationerna från att erhålla en rättslig tolkning av sitt eget grundinstrument. Den respekterar också principen om *effet utile* enligt Wienkonventionen – att en traktat ska tolkas på ett sätt som ger full verkan åt sitt syfte och ändamål. Att tillåta vetot att förhindra rättslig klargörelse av sin egen legitimitet skulle vara en logisk och rättslig paradox som undergräver stadgans sammanhang och integriteten i den internationella rättsordningen.

Återställande av rättens överhöghet

Därför har både **generalförsamlingen** och **säkerhetsrådet** rättsliga och kompletterande vägar för att erhålla rådgivande yttrande från ICJ. Generalförsamlingens väg är **processuellt garanterad**; säkerhetsrådets väg är **rättsligt försvarbar** enligt stadgan och traktaträtten. Var och en uppnår samma väsentliga syfte: **klargöra att vetot inte rättsligt kan användas för att blockera folkmordsförebyggande eller frustrera FN:s syften**.

Genom denna process tar organisationen ett vitalt steg för att återställa sin trovärdighet – genom att bekräfta att dess auktoritet härrör inte från makt, utan från internationella rättens överhöghet. Rättens överhöghet, inte politiskt privilegium, måste styra även FN:s mäktigaste organ. Endast genom att bekräfta denna princip kan organisationen återta sitt grundsyfte: *rädda kommande generationer från krigets gissel*.

Slutsats

Förenta Nationernas trovärdighet står för närvarande inför ett djupt avgörande ögonblick. Det pågående folkmordet i Gaza har blottlagt sprickorna inom den internationella rättsordningen – inte i dess normörernas otillräcklighet, utan i dess institutioners misslyckande att upprätthålla dem. Förbudet mot folkmord, förankrat i *Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (1948)* och erkänt som *jus cogens*, binder alla stater och alla FN-organ utan undantag. Ändå förblir organisationens primära organ med ansvar för

att upprätthålla fred och säkerhet förlamat av missbruk av vetot inför överväldigande bevis och formella fastställanden från Internationella domstolen.

Denna förklaring är inte en oundviklig egenskap hos internationell politik; det är ett **misslyckande i styrning** och en **kränkning av rättsligt förtroende**. Säkerhetsrådets permanenta medlemmar innehar sina befogenheter å alla medlemmars vägnar enligt artikel 24(1) i stadgan. Denna auktoritet är förtroendemässig, inte äganderättslig. När vetot används för att skydda ett pågående folkmord eller blockera humanitärt skydd upphör det att vara ett instrument för fredsbevarande och blir ett instrument för straffrihet. Sådan användning är **ultra vires** – utanför de befogenheter som tilldelats av stadgan – och rättsligt oförenligt med både stadgans bokstav och anda.

I slutändan beror FN:s förmåga att återställa sin legitimitet på dess vilja att **tillämpa sin egen rätt**. Återställande av trovärdighet handlar inte bara om att utfärda resolutioner eller rapporter; det handlar om att anpassa organisationen till de principer som rättfärdigade dess skapelse – fred, rättvisa, jämlikhet och skydd av mänskligt liv. Folkmordet i Gaza kommer att definiera denna eras arv, inte bara för de direkt inblandade staterna, utan för hela det internationella systemet.

Förenta Nationernas trovärdighet och själva internationella rättens integritet hänger på detta val.

Förenta Nationernas generalförsamling – Utkast till resolution

Detta utkast till resolution erbjuds i god tro och av nödvändighet, grundat på principer som artikulerats i århundraden inom världens stora rättsliga traditioner som bekräftar att auktoritet måste utövas med ärlighet, rättvisa och respekt för liv.

Det föreslås som **bekvämlighet och resurs** för varje medlemsstat eller grupp av medlemsstater som önskar följa en **rättslig och konstruktiv väg** genom **generalförsamlingen** för att klargöra begränsningarna för **vetomakten** enligt **artikel 27(3)** i *Förenta Nationernas stadga* i enlighet med det tolkningsramverk som anges i **Wienkonventionen om traktaträtt** och **Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (1948)**.

Utkastet är inte föreskrivande och gör inte anspråk på **äganderätt**. Det är utformat för att **ändras, anpassas eller utökas** av varje stat eller delegation efter vad som anses lämpligt av kraven på internationell fred och FN:s syften.

Det presenteras med övertygelsen att, där politisk reform förblir ouppnåelig, förblir **rättslig tolkning** det säkraste medlet för att återställa **Förenta Nationernas trovärdighet** och bekräfta **internationella rättens överhöghet över makt**.

Begäran om rådgivande yttrande från Internationella domstolen i Haag om de rättsliga begränsningarna för vetomakten enligt artikel 27(3) i

Förenta Nationernas stadga

Generalförsamlingen,

Återkallande Förenta Nationernas syften och principer, som fastställs i stadgan,

Bekräftande att, enligt artikel 24(1) i stadgan, medlemmarna överlåter till säkerhetsrådet det **primära ansvaret** för upprätthållande av internationell fred och säkerhet och samtycker till att rådet agerar **å deras vägnar**,

Erkännande att alla medlemmar måste fullgöra i **god tro** de förpliktelser de åtagit sig i enlighet med stadgan, enligt artikel 2(2),

Återkallande att, enligt artikel 27(3) i stadgan, *en part i en tvist avstår från att rösta* i beslut enligt kapitel VI och punkt 3 i artikel 52,

Återkallande artikel 96(1) i stadgan och artikel 65 i Internationella domstolens i Haag statut, som tillåter generalförsamlingen att begära rådgivande yttrande i varje rättslig fråga,

Bekräftande att **Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord** (1948) ("Folkmordskonventionen") kodifierar en **erga omnes-** och **jus cogens-**skyldighet att **förebygga och straffa folkmord**,

Noterande Internationella domstolens i Haag rättspraxis, inklusive *Tillämpning av konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (Bosnien-Hercegovina mot Serbien och Montenegro)* (dom 26 februari 2007), som fastslog att **skyldigheten att förebygga folkmord** uppstår i det ögonblick då en stat får kännedom om, eller normalt borde ha fått kännedom om, ett **allvarligt risk**,

Erkännande att **Wienkonventionen om traktaträtt** (1969) återspeglar folkrättslig sedvanerätt om tolkning och fullgörande av traktater, inklusive principerna om **god tro, syfte och ändamål** och **effet utile** (artiklarna 26 och 31–33),

Medveten om att användning av vetot måste vara förenlig med stadgans syfte och ändamål, allmän internationell rätt och tvingande normer, och att missbruk av rätt inte kan ge rättsliga effekter,

Oroad över att användning av vetot för att blockera åtgärder avsedda att förebygga eller avsluta folkmord, brott mot mänskligheten eller grova överträdelser av internationell humanitär rätt riskerar att göra rådet oförmöget att fullgöra sina ansvar och undergräva organisationens trovärdighet,

Fast besluten att rättsligt klargöra **begränsningarna** och **rättsliga konsekvenserna** av användning av vetot enligt artikel 27(3) under sådana omständigheter,

1. **Beslutar**, i enlighet med artikel 96(1) i Förenta Nationernas stadga och artikel 65 i Internationella domstolens i Haag statut, att begära ett **rådgivande yttrande** från **Internationella domstolen i Haag** om de rättsliga frågor som anges i **bilaga A** till denna resolution;

2. **Begär** generalsekreteraren att omedelbart överlämna denna resolution åtföljd av **bilagorna A–C** till Internationella domstolen i Haag och ställa **det faktiska och rättsliga underlaget** som indikativt anges i **bilaga C** till domstolens förfogande;
3. **Inbjuder** medlemsstater, säkerhetsrådet, ekonomiska och sociala rådet, människorättsrådet, Internationella brottmålsdomstolen (inom sitt mandat) och relevanta FN-organ, byråer och mekanismer att lämna **skriftliga yttranden** till domstolen om frågorna i bilaga A, och **bemyndigar** generalförsamlingens ordförande att lämna ett institutionellt yttrande å församlingens vägnar;
4. **Begär** Internationella domstolen i Haag, i möjligaste mån, att ge **prioritet** åt ärendet och fastställa **tidsfrister** för skriftliga yttranden och muntliga förfaranden som är lämpliga för den inneboende brådskan i frågor som rör **tvingande normer** och **skyldigheten att förebygga folkmord**;
5. **Uppmanar** säkerhetsrådet att **granska** sin praxis avseende vetot fram till det rådgivande yttrandet, i ljuset av artiklarna 1, 2(2), 24 och 27(3) i stadgan, folkmordskonventionen och Wienkonventionen om traktaträtt;
6. **Beslutar** att inkludera i den preliminära dagordningen för sin nästa session en punkt med titeln «**Uppföljning av Internationella domstolens i Haag rådgivande yttrande om begränsningarna för vetomakten enligt artikel 27(3) i stadgan**» och fortsätta granskningen av frågan.

Bilaga A — Frågor till Internationella domstolen i Haag

Fråga 1 — Traktattolkning och god tro

1. Gäller de sedvanerättsliga reglerna för traktattolkning som kodifieras i artiklarna 31–33 i Wienkonventionen om traktaträtt Förenta Nationernas stadga och, i så fall, hur informerar **god tro, syfte och ändamål** och **effet utile** tolkningen av **artikel 27(3)** i förhållande till **artiklarna 1, 2(2) och 24** i stadgan?
2. I synnerhet, kan vetot användas **i enlighet med stadgan** om dess effekt är att **frustrera** rådets primära ansvar att upprätthålla internationell fred och säkerhet och blockera åtgärder som krävs av **tvingande normer**?

Fråga 2 — Part i tvist och avhållsamhet

Vad är den rättsliga betydelsen av frasen »**en part i en tvist avstår från att rösta**« i artikel 27(3) i stadgan, inklusive:

1. kriterierna för att fastställa om en rådsmedlem är en »**part i en tvist**» enligt kapitel VI; och
2. om och hur **väsentligt militärt, finansiellt eller logistiskt stöd** till en krigförande part gör en permanent medlem till en »part i en tvist» som är underkastad **avhållsamhet**?

Fråga 3 — Jus cogens och skyldighet att förebygga folkmord

1. Begränsar **jus cogens**-normer och **erga omnes**-skyldigheter, inklusive **skyldigheten att förebygga folkmord** enligt artikel I i folkmordskonventionen och folkrättslig sedvanerätt, den legitima användningen av vetot?
2. I vilket ögonblick – särskilt i ljuset av ICJ:s rättspraxis om **allvarligt risk** – uppstår **skyldigheten att agera** för säkerhetsrådet och dess medlemmar, vilket gör användning av vetot **oförenligt** med stadgan?

Fråga 4 — Rättsliga konsekvenser av ultra vires-veto

1. Vilka är de **rättsliga konsekvenserna** inom FN:s institutionella ram om vetot används **i ond tro, i strid med jus cogens** eller **i strid med artikel 27(3)**?
2. Under sådana omständigheter, kan säkerhetsrådet eller FN betrakta vetot som **utan rättslig verkan**, anta åtgärder i deras väsen eller på annat sätt **ignorera dess effekter**, i den utsträckning som är nödvändig för att uppfylla rådets ansvar enligt artiklarna 1 och 24?
3. Vilka är **medlemsstaternas skyldigheter** enligt artiklarna 25 och 2(2) i stadgan inför ett förmodat **ultra vires**-veto?

Fråga 5 — Förhållande till generalförsamlingen (Förenade för fred)

Vilka är de **rättsliga implikationerna** för generalförsamlingens befogenheter enligt artiklarna 10–14 i stadgan och resolution **A/RES/377(V) (Förenade för fred)**, om vetot används under de omständigheter som beskrivs i frågorna 3 och 4?

Fråga 6 — Traktaträtt

1. Hur bidrar artiklarna **26** (*pacta sunt servanda*) och **27** (intern rätt rättfärdigar inte) i Wienkonventionen om traktaträtt till ett permanent medlems beroende av vetot, när ett sådant beroende **skulle förhindra** uppfyllande av stadgans eller folkmordskonventionens förpliktelser?
2. Gäller doktrinen om **missbruk av rätt** eller principen att **ultra vires-handlingar saknar rättslig verkan** för vetot inom FN:s rättsordning, och med vilka konsekvenser?

Bilaga B — Huvudsakliga rättsliga texter

Förenta Nationernas stadga

- **Artikel 1(1):** »Upprätthålla internationell fred och säkerhet... och i detta syfte vidta effektiva kollektiva åtgärder för att förebygga och avlägsna hot mot freden.»
- **Artikel 2(2):** »Alla medlemmar... fullgör i god tro de förpliktelser de åtagit sig i enlighet med denna stadga.»
- **Artikel 24(1):** »För att säkerställa snabb och effektiv åtgärd av Förenta Nationerna, överlåter dess medlemmar till säkerhetsrådet det primära ansvaret för upprätthållande av internationell fred och säkerhet och samtycker till att rådet agerar å deras vägnar.»
- **Artikel 27(3):** »Vid beslut enligt kapitel VI och enligt punkt 3 i artikel 52 avstår en part i en tvist från att rösta.»

- **Artikel 96(1):** »Generalförsamlingen eller säkerhetsrådet kan begära rådgivande yttrande från Internationella domstolen i Haag i varje rättslig fråga.«

Wienkonventionen om traktaträtt (1969)

- **Artikel 26 (Pacta sunt servanda):** »Varje traktat i kraft binder parterna och måste fullgöras av dem i god tro.«
- **Artikel 27:** »En part kan inte åberopa bestämmelser i sin interna rätt som rättfärdigande för att inte fullgöra en traktat.«
- **Artikel 31(1):** »En traktat ska tolkas i god tro i enlighet med den vanliga betydelsen av traktatens termer i deras sammanhang och i ljuset av dess syfte och ändamål.«
- **Artikel 31(3)(c):** »Det ska tas hänsyn till... varje relevant regel av internationell rätt som är tillämplig i relationerna mellan parterna.«
- **Artiklarna 32–33:** (hjälpmedel; tolkning av autentiska texter)

Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (1948)

- **Artikel I:** »De fördragsslutande parterna bekräftar att folkmord... är ett brott enligt internationell rätt som de åtar sig att förebygga och straffa.«

Internationella domstolen i Haag — Bosnien-Hercegovina mot Serbien och Montenegro (dom, 26 februari 2007)

- »Skyldigheten för en stat att förebygga och den därmed sammanhängande skyldigheten att agera uppstår i det ögonblick då staten får kännedom om, eller normalt borde ha fått kännedom om, existensen av ett allvarligt risk för att folkmord ska begås.«

Bilaga C — Indikativt underlag för generalsekreteraren

Till stöd för domstolen uppmanas generalsekreteraren att sammanställa och överlämna ett underlag som bland annat inkluderar:

1. **FN-stadgans praxis:** Poster från Repertory of Practice rörande artiklarna 24 och 27; historiska arbeten om artikel 27(3); prejudikat rörande avhållsamhet för "part i tvist".
2. **Säkerhetsrådets protokoll:** Resolutionsutkast och röstningsprotokoll i situationer med massiva illdåd; ordagranna protokoll från sessioner som nämner artikel 27(3) eller avhållsamhetsskyldigheter.
3. **Generalförsamlingens dokument:** Resolutioner enligt **Förenade för fred**; relevanta begäranden om rådgivande yttranden och efterföljande praxis.
4. **ICJ:s rättspraxis:** *Bosnien mot Serbien* (2007); relevanta provisoriska åtgärder och rådgivande yttranden om stadgans tolkning, jus cogens, erga omnes och institutionella befogenheter.
5. **Traktaträtt:** Travaux préparatoires för Wienkonventionen och ILC-kommentarer om artiklarna 26–33; sekretariatets memorandum om stadgan som traktat.
6. **Illgärningsförebyggande corpus:** Generalsekreterarens rapporter; slutsatser från MR-rådet och COI; situationsuppdateringar från OHCHR och OCHA; praxis rörande due diligence-skyldigheter för att förebygga folkmord och massiva illdåd.

7. **Akademisk och institutionell analys:** Erkända expert-dokument i internationell rätt om **missbruk av rätt, ultra vires-handlingar** och **rättsliga effekter** av handlingar som bryter mot tvingande normer i internationella organisationer.

Förklarande not (icke-operativ)

- **Syfte:** Klargöra de **rättsliga begränsningarna** för användning av vetot när **tvingande normer** och **erga omnes**-skyldigheter är inblandade; identifiera **rättsliga konsekvenser** av **ultra vires**-veto; och avgränsa interaktionen mellan rådet och generalförsamlingen (inklusive **Förenade för fred**).
- **Utformning:** Frågorna i bilaga A inbjuder domstolen att:
 - Tillämpa **artiklarna 31–33 VCLT** på stadgan (tolkning i god tro; syfte och ändamål);
 - Definiera **»part i tvist»** och avhållsamhet enligt **artikel 27(3)**;
 - Artikulera hur **jus cogens** (inklusive **folkmordsförebyggande**) villkorar vetot;
 - Specificera **rättsliga effekter** av veto använt **i ond tro** eller **i strid med tvingande normer**; och
 - Klargöra **generalförsamlingens roll** när rådet är förlamat.